

Ha valami szívügy

Két nyelv, két kultúra – egy színház.
Húszéves a Pécsi Horvát Színház,
a Pécsi Horvát Színház jubileumi kiadványa, szerkesztő: Juhász László

Egy saját kiadású könyv. Pécsi, vagyis vidéki székhellyel. Egy kétnyelvű színházról. Eszembe jut, vajon hány emberhez jut majd el ez a kiadvány, mennyien olvashatják. Szinte biztos vagyok benne, nem annyian, mint kellene.

A Pécsi Horvát Színház, amely idén húszéves, és amely ebből az alkalomból jelentette meg a *Két nyelv, két kultúra – egy színház* című jubileumi kiadványát, különleges intézmény. A hivatalos ismeretők szinte mind azzal indulnak, hogy az egyetlen anyaországon kívüli horvát nyelvű színház. És igen, ez tényleg elsődleges, fontos, sőt, kiemelkedő tényező. A horvátoknak – gondolnám, ha csak ezt az információt hallanám, és nem ismerném magát a helyet. Hiszen hogyan is tudna átlépni a nyelvi korlátokon a horvátul nem tudó többség felé egy horvát nyelvű színház?

Pedig ez az, ami ennek a maroknyi közösségnek sikerült, és számomra elsősorban épp arról szól a könyv, hogy hogyan.

Mert azok, akik ezt a színházat megálmodták, létrehozták, és azok, akik azóta és/vagy jelenleg működtetik, sohasem egy zárt helyben gondolkodtak, hanem épp ellenkezőleg, mindig is az volt a céljuk, hogy összekössenek egymástól akár nagyon különböző embereket, népeket, kultúrákat, művészeti ágakat, stílusokat és műfajokat. Ez pedig nemcsak azzal járt, hogy a színház ritkán látott gazdagságú repertoárt tudhat a magáénak a klasszikus színházról a népszínházig, a zenés daraboktól a monodramáig, a bábjátéktól az alternatív előadásig – hanem kézenfekvően fesztette szét egy teátrum pusztá kereteit: ha a Pécsi Horvát Színházat említjük, óhatatlanul beszélünk egyúttal a Pécsi Szabadtéri Játékokról, a Csopor(t)-Horda Egyesületről és a Csopor(t)-Horda Galériáról is. Az Anna utca név mögött pedig mindig ott vannak a Tettyei romok és a Káptalan utca. És Pécsen túllépve persze Eszék, Zágráb, Tuzla, Virovitica, és az együttműködés és a „tájékozás” ki tudja, hány kisebb és nagyobb települése.

Mélyen bele sem kell merülni, elég csak átlapozni a könyvet ahhoz, hogy mindez kiderüljön. Már az egyes fejezetek is egyértelművé teszik, hogy nem pusztán egy kis színház ünnepel most. Az előadások színlapjain alkotók, alkotóközösségek, színházak tucatjai sorjáznak, a galéria kétszázát közelítő kiállításlistája igazi nemzetköziséget, tematikus és formai gazdagságot sugall. És a Pécsi Horvát Színházhoz fűződő kapcsolatokról, érzelmeikről vallók, múltra emlékezők és jövőt tervezők sora: írók és rendezők, képzőművészek és színészek, táncosok és újságírók, közéleti emberek és kultúraszervezők,

magyarországi horvátok és magyarok, és horvátországi magyarok és horvátok – megannyi szín, amitől ez az alkotói közösség mára azzá vált, ami. És miattuk, a személyes írások miatt mégiscsak az az igazi, amikor valóban olvasni kezdjük ezt a könyvet, oldalról oldalra, vallomásról vallomásra, hogy a végére kicsivel közelebb jussunk ahhoz: hogyan lehet, hogy egy elvileg kisebbségi színház gyakorlatilag Pécs egyik meghatározó kulturális tényezőjévé, a város minden művészetkedvelője által ismert és kedvelt helyé vált.

Ebben az egyik kulcstényező pedig az lehet, amit akaratlanul is mindig üzen ez a színház, most épp ennek a könyvnek a hangulatán, attitűdjén keresztül. Azt, hogy ha valami szívügy, azt muszáj csinálni. Bár – különösen, ha tudunk a sorok között olvasni – mind az interjúk, mind az emlékezések egy részéből kiderül, hogy a Pécsi Horvát Színház húsz éve alatt talán még sosem volt igazán könnyű helyzetben a jövőjét tekintve, rövid távon is csak nagy ritkán lélegezhetett fel. A kultúra döntőnökeinek gyakrabban jutott eszébe a büszkélkedés, mint a pénzosztás idején – mégsem, soha, egy percig sem vetődött fel senkiben igazán komolyan lehetőségként, hogy a Pécsi Horvát Színház ne legyen. Mert akár a könyv, úgy a színház (és az egyesület, és a galéria) működését, működtetőit is áthatja a kitartás és az optimizmus, a hit, hogy ezt az egészet érdemes és kell csinálni.

És ha már itt tartunk – bár ezen írás bármelyik részébe természetes módon lehetett volna őt beleszólni –, muszáj szót ejteni a könyv és az intézmény kapcsolatán arról az emberről, aki több mint húsz évvel ezelőtt ezt az egészet megálmodta, és akinek a kötet is külön fejezetet szentel. Bár ma már nem Vidákovics Antal, hanem fia, Szláven igazgatja a színházat és a körülötte zajló nyüzsgő életet, „A Tóni” egyénisége, szellemisége, lelkesedése továbbra is része mindannak, ami az Anna utcában történik. A kiadvány talán legszebb részét adják a róla és neki szóló írások és nem utolsósorban a vele készült interjú, mert élő, lüktető emberi kapcsolatokról szólnak, örömeikről és indulatokról, közös sikerekről és kudarcokról, megvalósult és megvalósítandó tervekről és álmokról, barátságokról és munkakapcsolatokról – mire végigolvassuk, megértjük, hogy valójában ez az, amitől olyan izgalmas hely lett a Pécsi Horvát Színház, és hogy csak így, ebből születtek, születhettek jó előadások és kiállítások.

Nem lehet kérdéses, hogy a készítői és a „szereplői” számára ez a könyv is szívüggé vált: tartalmilag, grafikailag és szerkesztését tekintve egyaránt igényes és színvonalas kiadvány, amelyet egyszerűen jó kézbe venni. És ami – teljes színlaparával és kiállításrendjével – nemcsak értékes adatgyűjteménynek vagy akár forrásmunkának tekinthető és akként használható, hanem szubjektív visszaemlékezéseinek és „hangulatjelentéseinek” köszönhetően élvezetes olvasmányként tesz a színház igazi részesevé bennünket.

Varga Éva